

Kracht en Doel der Politiek

Publicatie van de correspondentie tusschen het Centraal Comité der A.R. Partij en het Amersfoortsch Comité

Aan het Centraal Comité der
Anti-Revolutionaire Partij.

Hooggeachte Heeren,

Zooals U bekend zal zijn, werd te Amersfoort op 30 en 31 Maart en 1 April j.l. een „congres van gereformeerden" gehouden „tot bezinning op hun politieke roeping". Dit congres deed een aantal uitspraken; een gecorrigeerd afschrift van den tekst daarvan wordt bij dezen door ons ingesloten.

Overeenkomstig de sub 10 gedane uitspraak is aan het „werkcomité", dat met de voorbereiding van dit (tweede) congres door het eerste was belast, verzocht, eenige personen aan te wijzen, die zich zouden wenden tot het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij, met opdracht, zich met Uw Comité te verstaan over de in de conclusies genoemde bezwaren.

In zijn laatste vergadering heeft dit werkomité ondergeteekenden aangewezen, zich tot Uw Comité te richten, ten einde een samenspreking tusschen U en de door het bovengenoemde Werkomité daartoe aangewezen personen voor te bereiden.

Aan deze opdracht thans voldoende, mogen wij U bij dezen verzoeken, ons een onderhoud te willen toestaan; omtrent tijd en plaats laten wij een eventueelen eersten voorslag gaarne aan Uw Comité over, zulks in de verwachting, dat U, indien U tot zulk een ontmoeting bereid zoudt zijn, den datum niet al te lang zult uitstellen.

Inmiddels met hoogachting,

Uw dienstwilligen:

(w. g.) K. SCHILDER,
(w. g.) C. VEENHOF.

Kampen, 26 Mei 1948.

SAMENKOMST VAN 14 JUNI 1948.

Aanwezig waren als Afgevaardigden van het Amersfoortsche Congres: P. Groen, Prof. B. Holwerda, Drs H. M. Mulder, Prof. Dr K. Schilder, H. C. Smit, Prof. C. Veenhof.

Op deze samenspreking werd aan het Moderamen van het Centraal Comité o.a. met nadruk het volgende opgemerkt: In de Antirevolutionaire Partij werken tot voor korten tijd velen samen, die als broeders, levende in de gemeenschap der heiligen, aan één Avondmaalstafel den dood des Heeren verkondigden. Sindsdien gingen velen van hen er toe over een groot aantal van hun medebroeders te beschuldigen van: het aanrichten van muiterij in de kerk; het verachten van het door God aan de kerkelijke vergaderingen verleende gezag; het scheuren van Christus' kerk; het breken van hun ambtseel; het overtreden van het 5e en 9e gebod; het verkondigen van valsche leer en zij riepen alle kerken op deze mannen, van wie zij zeiden en dagelijks blijven zeggen, dat ze bovenstaande zonden bedreven en bedrijven, niet meer te ontvangen als wettige ambtsdragers in Gods kerk. De letterlijke tekst van deze beschuldigingen werd ter vergadering voorgelezen. En daarna werd aan het Moderamen de vraag gesteld of het mogelijk en geoorloofd was, dat deze broeders voortaan zonder meer blijven samenwerken in den arbeid, welken Christus al zijn kinderen opdraagt? Anders gezegd: of mannen, die in den „kerkelijke sector" van den strijd van Christus in de wereld en tegen de wereld als revolutionair werden weggevaagd zonder meer als trouwe dienstknechten van Christus kunnen worden erkend en gehandhaafd in den „politieke sector" van denzelfden strijd onder denzelfden Christus?

De voorzitter beloofde zoo spoedig mogelijk na 7 Juli het antwoord van het Centraal Comité op deze vraag aan de afgevaardigden van het Amersfoortsche congres te doen toekomen.

CENTRAAL COMITÉ VAN ANTIREVOL. KIESVEREENIGINGEN.

's-GRAVENHAGE, 13 September 1948.

Aan de Heren Prof. Dr K. SCHILDER o.s.
Vloeddijk 14, KAMPEN.

Zeër geachte Heren,

Tengevolge van de vele politieke werkzaamheden in de laatste maanden en van de noodzakelijkheid van enige rust, kan eerst thans worden teruggekomen op de samenspreking, welke tusschen U en ons heeft plaats gehad op 14 Juni l.l.

Aan het slot van deze bespreking heeft ondergeteekende verklaard, dat het Moderamen bereid was zijn gemotiveerd en weloverwogen oordeel over een der belangrijkste punten, rakende de conclusies 5 tot en met 7 van het Amersfoortsche Congres, schriftelijk aan U mede te delen.

Toen wij, om aan die bereidverklaring gevolg te kunnen geven, nog eens nauwkeurig het besprokene in onze conferentie overwogen, is gebleken, dat het uitermate moeilijk moet worden geacht reeds thans dit oordeel te geven, omdat er verschil van inzicht schijnt te zijn tusschen U en ons over de betekenis en strekking van de conclusies van het bovengenoemde Congres. Dit verschil betreft enigermate de conclusies 3 en 4, maar vooral de conclusies 5 tot en met 7.

Aangezien wij gaarne, zo enigszins mogelijk, elk misverstand willen helpen voorkomen, of, indien er misverstand is, dit voorzover het aan ons staat, willen uit den weg ruimen, schijnt het van het grootste belang voor de verdere en nadere behandeling van deze zaak, dat vaststaat, wat naar Uw oordeel betekenis en strekking van deze conclusies is en wat zou moeten geschieden om tot de door U noodzakelijk geachte opheldering in de situatie te geraken.

Daarom verzoeken wij U beleefd concreet te willen aangeven wat dient te worden gedaan. Liefst zagen wij dit in dezen vorm geschieden, dat U aangaft wat zou moeten worden verklaard, uitgesproken, e.g. besloten ten aanzien van bovengenoemde conclusies.

Het Moderamen zal dan met bekwamen spoed zijn standpunt bepalen en dit U doen kennen.

Vertrouwende, dat U, in het belang van de goede zaak en haar goede behandeling, dienovereenkomstig zult willen handelen, verblijven wij, U bij voorbaat dankend, met hoogachting en beleefde groeten,

Voor het Moderamen van het Centraal Comité:
(w.g.) J. SCHOUTEN.

P.S. In de vergadering van het Centraal Comité van Antirevolutionaire Kiesverenigingen, gehouden op 10 September j.l., hebben wij dit Comité mededeling gedaan van onze samenspreking en den stand van zaken.

CENTRAAL COMITÉ VAN ANTIREVOL. KIESVEREENIGINGEN.

's-GRAVENHAGE, 28 Dec. 1948.

Den Hooggeleerden Heer Prof. K. Schilder,
Vloeddijk 14, Kampen.

Hooggeleerde Heer,

Ingevolge het telefonisch gesprek tusschen U en den heer J. Schouten, den voorzitter van het Centraal Comité, deel ik U op verzoek van laatstgenoemde beleefd mede, dat het Moderamen van het Centraal Comité in zijn gisteren gehouden vergadering besloten heeft het Centraal Comité te doen bijeenkomen op Woensdag 12 Januari 1949.

Met hoogachting en beleefde groeten,

Voor het Moderamen, de Adjunct-Secretaris:
(w.g.) R. GOSKER.

Aan het Centraal Comité der Antirevolutionaire
Partij te Den Haag.

Hooggeachte Heeren,

In antwoord op den brief d.d. 13 September '48, dien wij van U mochten ontvangen, en in aansluiting aan Uw daarna gevolgden brief van 28 December '48, mogen wij het volgende onder Uwe aandacht brengen.

In het onderhoud, dat d.d. 14 Juni '48 tusschen Uw moderamen en ons heeft plaats gehad, werd Uwerzijds aanvankelijk de stellige meening uitgesproken, dat de Anti-Revolutionaire Partij als politieke partij zich niet mocht en niet kon uitspreken over direct en zuiver kerkelijke handelingen, ook niet, wanneer deze binnen den kring dergenen, die jarenlang in overgrote meerderheid uit principieelen aandrang zich hadden verenigd in en tot politieke beginselstudie en daarmee overeenkomenden politieken arbeid, een theoretisch en ethisch conflict aan het licht hadden gebracht van zoodanigen omvang en diepte, dat het samengaan op welk terrein ook van principiëelen arbeid voor en in het Koninkrijk Gods er door verhinderd en steeds meer onbereikbaar gemaakt wordt.

Deze Uwe zienswijze was trouwens ook in stellige adviezen, die de Voorzitter van het Centraal Comité

aan Kiesverenigingen gegeven had, tot uitdrukking gebracht, en werd ook nadien tot op den huldigen dag door onderscheidene Kiesverenigingen practisch gevolgd bij officieel besluit.

In bedoeld onderhoud is onzerzijds opgemerkt, dat de U bekende Amersfoortsche conclusies voor ons een onverbreekelijke eenheid vormden. Daaruit concludeerden wij in Uw bijzijn, dat wij in een eventueele studiec ommissie terzake van theoretische bezwaren tegen het Anti-Revolutionaire beginselprogramma geen zitting zouden kunnen nemen, indien dit ethische conflict niet weggenomen werd.

Tenslotte werd daarop Uwerzijds de toezegging gedaan, dat binnen korten termijn ons schriftelijk zou worden medegedeeld, wat na rijp beraad Uw definitieve beslissing zou zijn betreffende de vraag, of de door ons aangewezen kerkelijke handelingen, gezien haar ernstige gevolgen, en onder het aspect van deze gevolgen, door de Anti-Revolutionaire partijinstanties konden worden aan de orde gesteld en behandeld, ja dan neen.

In stee van zulk een bondig antwoord op de gestelde vraag kwam nu Uwerzijds in den brief van 13 September '48 het verzoek tot ons, schriftelijk aan te geven, welke concrete handelingen onzerzijds van de Anti-Revolutionaire Partij dan wel werden verlangd.

Het moge ons vergund zijn op te merken:

a. dat dit niet het ons toegezegde antwoord was;
b. dat onzerzijds in bovenbedoeld mondeling onderhoud reeds in groote trekken aangegeven was, welke mogelijkheden wij in dezen zagen; en

c. dat nadere schriftelijke detaillering onzerzijds geen zin kan hebben, indien de Uwerzijds aanvankelijk uitgesproken zienswijze, welke ook in bondige adviezen neergelegd is, en in partijverband tot uitgangspunt voor het interne partijleven genomen is en wordt, de Uwe blijft.

Wij meenen dus U te moeten verzoeken, alsnog, en dit vóór 15 Februari '49, ons op de mondeling U gestelde en hierboven wederom geformuleerde vraag Uw definitief categorisch antwoord te geven.

Ten overvloede herhalen wij wat reeds mondeling U gezegd is:

dat tegen ons door of namens een Generale Synode de zwaarste beschuldigingen zijn uitgesproken, waarvan de tekst U werd voorgelezen en sindsdien onder Uw oogen is neergelegd;¹⁾

¹⁾ Wij zenden U bij dezen voor het eerst of bij vernieuwing toe:

1. de conclusies van het Congres te Amersfoort;
2. de brochure „Kracht en doel der politiek";
3. een samenvatting van de officieel uitgesproken beschuldigingen.

Deze samenvatting van de officieel uitgesproken beschuldigingen luidde als volgt:

Den geschorsten werd o.a. ten laaste gelegd het verichten van wat „in wezen „mouterij in de Kerken" is (Schrijven van de Synode aan de kerken, d.d. 25 Febr. 1944, Acta p. 361) en het bedrijven van „de in art. 80 K.O. genoemde zonde van scheurmaken" en van „wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven als het begeeren aan te richten van „tweedracht, sekten en muiterij in de kerken" (Toelichting op het Synode-besluit tot schorsing van Prof. Dr K. Schilder, p. 18).

Hun daden werden aangemerkt als „tweedracht, sekten en muiterij". De Synode constateerde „welbewust" bij hen „de grove zonde van openbare scheurmaken en openlijke verachting der kerkelijke orde" (Toelichting op het Synode-besluit enz., p. 33).

Zij gingen zich te buiten aan het „aanrichten van scheuring en tweedracht in de Kerken" en het „overtreden van het 5e en 9e gebod" (Acta art. 518, schorsing Prof. Grijdanus).

Zij maakten zich schuldig aan het „leeren van valsche leer en het bedrijven van openbare scheurmaken" (Schorsingsvonnis Ds H. Veltman, zie Ref. 27 Oct. 1945).

Zij verstoorden „de door Christus gewilde goede kerkelijke orde", ondermijnden „het door den Koning der Kerk aan de meerdere vergaderingen verleende gezag" en hielden zich niet aan de „in het onderteekeningformulier „afgelegde belofte" (Schorsing Ds Doekes, zie Ref. 19 Juli 1945).

In de door de Synode van 1944 aan de kerken gerichte — niet in haar Acta opgenomen — brief van 25 Augustus van dat jaar, sprak zij „haar diepe droefheid en haar ernstige verontwaardiging" uit over de „oppositie" in de kerken, „welke zij als revolutionair moet kenmerken en veroordeelen". En zij wakte de kerken op „de door of namens deze Synode geschorste of ontzette ambtsdragers" niet te „erkennen en wederom te ontvangen als wettige ambtsdragers in Gods kerk".